

Sygn. akt I C 859/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lipca 2023 roku

Sąd Rejonowy w Grudziądzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Maciej Lubiński
Protokolant:	stażysta Joanna Rakoczy

po rozpoznaniu w dniu 20 lipca 2023 roku w Grudziądzu

na rozprawie sprawy z powództwa **K. J.**

przeciwko (...) **w W.**

o ustalenie

I. ustala, że nie istnieje pomiędzy K. J. a (...)

w W. stosunek prawny wynikający z umowy o limit w koncie osobistym

o numerze (...) z dnia 27 grudnia 2021 roku, z którego wynika zobowiązanie powódki do zapłaty na rzecz pozwanego całkowitej kwoty limitu wraz z odsetkami;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę **4.600,00 zł** (cztery tysiące sześćset złotych zero groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Sygn. akt I C 859/22

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 31 maja 2022 roku powódka K. J., działając przez profesjonalnego pełnomocnika, domagała się ustalenia, że nie istnieje pomiędzy powódką a pozwanym stosunek prawny wynikający z umowy o limit w koncie osobistym nr (...) z dnia 27 grudnia 2021 roku, z którego wynika zobowiązanie powódki do zapłaty na rzecz pozwanego całkowitej kwoty limitu wraz

z odsetkami. Powódka wniosła także o zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności norm przepisanych.

Argumenty przemawiające za uwzględnieniem powództwa powódka przedstawiła w uzasadnieniu pozwu /k. 4-6v/ oraz w piśmie z dnia 19 września 2022 roku /k. 180-183v/.

W odpowiedzi na pozew /k. 28-44/ pozwany, działając przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Argumenty przemawiające za oddaleniem powództwa pozwany przedstawił

w uzasadnieniu odpowiedzi na pozew /k. 30-44v/ oraz w piśmie z dnia 5 czerwca 2023 roku /k. 202-207v/.

Sprawa została rozpoznana w postępowaniu zwykłym.

Sąd ustalił, co następuje:

Strony postępowania łączyła zawarta w dniu 22 lutego 2012 roku umowa rachunku bankowego o numerze (...). W dniu 2 listopada 2021 roku strony zawarły również umowę dostępu do usług poprzez kanały bankowości elektronicznej.

W dniu 27 grudnia 2021 roku w godzinach popołudniowych powódka odebrała połączenie telefoniczne z numeru oznaczonego jako oficjalny numer infolinii (...) w W.. Rozmówcą był mężczyzna, który przedstawił się jako pracownik pozwanego banku i poinformował powódkę, że na jej rachunku bankowym w godzinach porannych odnotowano nieudaną próbę logowania w celu kradzieży środków na nim zgromadzonych. Poinformował powódkę również, że w celu wyjaśnienia sprawy i zabezpieczenia środków zgromadzonych na jej rachunku bankowym przed nielegalnymi transakcjami konieczne jest przeprowadzenie procesu weryfikacji działań oszustów. Rozmowa prowadzona była przez osobę podającą się za pracownika banku w sposób profesjonalny i rzeczowy. Sposób prowadzenia rozmowy i zadawane pytania dawały powódce poczucie bezpieczeństwa. Powódka przystąpiła do procesu weryfikacji odpowiadając na zadawane jej pytania. W toku rozmowy poproszono powódkę o zainstalowanie aplikacji (...) mającej rzekomo służyć do zabezpieczenia konta bankowego, która - jak się później okazało - była aplikacją szpiegowską umożliwiającą śledzenie poczynań powódki podczas logowania do aplikacji mobilnej (...). Aplikacja została pobrana ze sklepu (...), zaś

w jej instalacji pomagał powódce jej syn. Po zainstalowaniu i uruchomieniu aplikacji poproszono powódkę o zalogowanie się z telefonu do aplikacji mobilnej (...). Następnie została poproszona o przejrzanie historii transakcji i upewnienie się, że transakcje były wykonane przez nią. Powódka przejrzała historię rachunku i poinformowała osobę podającą się za pracownika banku, o tym że jej zdaniem wszystkie transakcje były dokonane przez nią. Następnie osoba podająca się za pracownika pozwanego banku zapytała powódkę, czy składała wniosek o udzielenie pożyczki, gdyż w systemie odnotowano złożony przez nią i nierozpoznany wniosek o udzielenie pożyczki. Powódka natychmiast zaprzeczyła, po czym rozmówca poinformował ją, że wniosek ten zostanie anulowany. W trakcie rozmowy przychodziły do powódki wiadomości SMS z kodami, które zawierały potwierdzenie dokonania transakcji kolejno na kwoty 7.000,00 zł i 8.000,00 zł, które - jak twierdził rzekomy pracownik banku - nie były wypłatą gotówki, a jedynie symulacją sprawdzenia tego, czy zabezpieczenia konta działają. Następnie mężczyzna poinformował powódkę, że cała sytuacja jest wynikiem tego, że jeden z pracowników (...) (...) w G. próbował wyprowadzić z jej rachunku bankowego pieniądze. Po ukończeniu procesu weryfikacyjnego rzekomy pracownik powiedział, że powódka powinna oczekiwać jeszcze jednego telefonu, w którym Bank potwierdzi, że wszystko jest w porządku. Zaniepokojona brakiem telefonu powódka po około 15-20 minutach od końca poprzedniej rozmowy wykonała telefon na numer infolinii pozwanego. Po opisanu zaistniałej sytuacji prawdziwemu pracownikowi Banku powódka została poinformowana, że padła ofiarą oszustwa i przy użyciu jej danych w dniu 27 grudnia 2021 roku zawarto umowę o limit w koncie osobistym o numerze (...) z całkowitą kwotą limitu w wysokości 20.000,00 zł.

W dniu 28 grudnia 2021 roku powódka złożyła oświadczenie o odstąpieniu od umowy limitu na koncie osobistym. Powódka zgłosiła również reklamację, która nie została uwzględniona przez pozwanego, gdyż jego zdaniem transakcje ze strony banku przebiegały prawidłowo.

Powódka nie miała woli zawarcia umowy o limit w koncie osobistym o numerze (...) i w żadnym zakresie nie skorzystała z udzielonego limitu. Kwota 5.000,00 zł, której oszuści nie zdążyli rozdysponować, została zawrócona pozwanemu. Z kolei kwota wyprowadzona przez oszustów jest regularnie spłacana przez powódkę.

Całe zdarzenie zostało również zgłoszone na Policję, jednak postępowanie w sprawie o czyn z art. 286 § 1 k.k. zostało umorzone wobec niewykrycia sprawcy przestępstwa.

(okoliczności bezsporne;

dowód: umowa rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego – k. 69-80 akt;
regulamin ogólny świadczenia usług – k. 81-99 akt;
umowa dostępu do usług przez kanały bankowości elektronicznej – k. 100-102 akt;
wniosek kredytowy z dnia 27.12.2021 r. – k. 104 akt;
umowa limitu w koncie osobistym wraz z pełnomocnictwem – k. 9-14, 106-122 akt;
dane systemowe oświadczenia – k. 15-15v, 105, 113-114 akt;
potwierdzenia obciążania rachunku – k. 16-17 akt;
wyciąg łączny z rachunku bankowego – k. 117-119 akt;
zestawienie wiadomości SMS – k. 120-122 akt;
odstąpienie od umowy limitu w koncie osobistym – k. 115 akt;
odpowiedzi na zgłoszone reklamacje – k. 18-21v akt;
potwierdzenie złożenia zawiadomienia – k. 22 akt;
wydruki ze strony internetowej banku – k. 125-136, 158-178 akt;
artykuły prasowe – k. 138-156 akt;
przesłuchanie powódki K. J. – k. 209-211 akt)

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o okoliczności bezsporne, dowody z dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, a także na podstawie przesłuchania powódki K. J..

W piśmie z dnia 10 lipca 2023 roku /k. 217/ pozwany cofnął wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka W. Z..

Na rozprawie w dniu 20 czerwca 2023 roku /k. 211/ Sąd na podstawie (...) § 1 pkt 5 k.p.c. pominął wniosek powoda o wezwanie (...) do przedstawienia pisemnego poglądu dla sprawy, uznając że wniosek ten skutkowałby niepotrzebnym przedłużeniem postępowania.

Przechodząc do rozważań prawnych w pierwszej kolejności należy zauważyć, że zgodnie z art. 189 ustawy z dnia 17 listopada 1964 roku Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1550 z późn. zm.; dalej: kpc) powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. W judykaturze wskazuje się, że powód zachowuje interes prawny do wytoczenia powództwa o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego, mimo przysługującego mu powództwa oświadczenie lub mimo wytoczenia przeciwko niemu takiego powództwa przez stronę przeciwną na podstawie spornego stosunku prawnego, jeżeli z tego stosunku wynikają jeszcze inne lub dalej idące skutki, których dochodzenie w drodze powództwa oświadczenie nie jest możliwe lub nie jest jeszcze aktualne.

W takim wypadku tylko powództwo o ustalenie nieistnienia tego stosunku prawnego może w definitywny sposób rozstrzygnąć niepewną sytuację prawną powoda i zapobiec także na przyszłość możliwym sporom, a tym samym w pełny sposób zaspokoić jego interes prawny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 2023 r., I CSK 6069/22).

W ocenie Sądu powódka ma interes prawny w ustaleniu, że nie istnieje pomiędzy nią a pozwanym stosunek prawny wynikający z umowy o limit w koncie osobistym o numerze (...) z dnia 27 grudnia 2021 roku. Nie ma bowiem wątpliwości, że powódka nie spłaciła jeszcze całego zobowiązania, które wynikałoby z tej umowy. Wytoczenie powództwa o zwrot spłaconej części zobowiązania nie usunęłoby stanu niepewności między stronami, gdyż wyrok, który zapadłby w takiej sprawie nie przesądzałby kwestii odpowiedzialności powódki co do pozostałej części zobowiązania. Przedmiotem prawomocności materialnej jest bowiem ostateczny rezultat rozstrzygnięcia, a nie przesłanki, które do niego doprowadziły. Stan związania prawomocnym orzeczeniem sądu ograniczony jest do rozstrzygnięcia zawartego w sentencji prawomocnego orzeczenia i nie obejmuje jego motywów (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2002 r., IV CKN 1073/00, z dnia 8 czerwca 2005 r., V CK 702/04, z dnia 15 listopada 2007 r., II CSK 347/07, z dnia 13 stycznia 2011, III CSK 94/10, z dnia 15 stycznia 2015 r., V CSK 210/14).

Zgodnie z art. 725 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1610 z późn. zm.; dalej kc) przez umowę rachunku bankowego bank zobowiązuje się względem posiadacza rachunku, na czas oznaczony lub nieoznaczony, do przechowywania jego środków pieniężnych oraz, jeżeli umowa tak stanowi, do przeprowadzania na jego zlecenie rozliczeń pieniężnych. Umowa rachunku bankowego stanowi jeden z typów umowy o świadczenie usług, ponieważ łączy w sobie elementy umowy depozytu nieprawidłowego (art. 845 k.c.) i umowy zlecenia (art. 734 k.c.). Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Krakowie w wyroku z dnia 5 lutego 2014 r., sygn. I ACa 917/12 (LEX nr (...)), umowa rachunku bankowego jest oparta na konstrukcji depozytu nieprawidłowego (art. 845 k.c.), co oznacza że bank nabywa własność wniesionych środków pieniężnych, a posiadacz rachunku bankowego nabywa roszczenie o zwrot sumy pieniężnej wynikającej z postanowień umowy łączącej klienta z bankiem. Tym samym wszelkie operacje dokonywane na rachunku bankowym wbrew woli posiadacza rachunku nie obciążają tego posiadacza, a jedynie bank. Podkreślić także należy, że bank zobowiązany na mocy umowy rachunku bankowego do przechowywania środków pieniężnych i wypłacania ich tylko posiadaczowi rachunku lub jego pełnomocnikowi - odpowiada na podstawie art. 471 k.c. za szkodę wynikłą z wypłaty osobie nieuprawnionej (tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 1999 r., sygn. III CKN 393/98, LEX nr (...)). Ustawa o usługach płatniczych przewiduje generalną zasadę, zgodnie z którą dostawca usług płatniczych, czyli bank, ma prawo wykonać transakcję płatniczą tylko w przypadku jej autoryzacji przez płatnika, czyli posiadacza konta. Zgodnie z art. 46 ust. 1 powołanej ustawy, w przypadku wystąpienia nieautoryzowanej transakcji płatniczej dostawca płatnika jest obowiązany niezwłocznie zwrócić płatnikowi kwotę nieautoryzowanej transakcji płatniczej, a w przypadku gdy płatnik korzysta z rachunku płatniczego, przywrócić obciążony rachunek płatniczy do stanu, jaki istniałby, gdyby nie miała miejsca nieautoryzowana transakcja płatnicza. Przy czym zgodnie z art. 2 pkt 22 ustawy płatnikiem jest osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, składającą zlecenie płatnicze, natomiast dostawcą płatnika jest instytucja wymieniona w art. 4 ust. 2 ustawy.

Jak stanowi art. 58 § 1 kc czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Ponadto nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 kc). Z kolei jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, że bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana (art. 58 § (...) kc). Sankcją nieważności powoduje jedynie sprzeczność z przepisami bezwzględnie obowiązującymi, a zatem normami imperatywnymi (iuris cogentis) i semiimperatywnymi. Przyjmuje się, że pojęcie ustawy użyte w treści przepisu art. 58 kc należy interpretować szeroko, w świetle przepisów Konstytucji określających powszechnie obowiązujące źródła prawa. Podstawą nieważności czynności prawnej jest zatem sprzeczność z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową, ustawą oraz – w granicach upoważnienia ustawowego – rozporządzeniem i aktem prawa miejscowego. Nieważność może być skutkiem sprzeczności z normami prawa cywilnego, ale również innych gałęzi prawa. Należy w tym miejscu powołać się na stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w wyroku z dnia 26 listopada 2002 r., sygn. akt V CKN 1445/00 (OSNC 2004, nr (...), poz. 47), gdzie uznano, że **dokonana**

z naruszeniem zakazu wynikającego z norm prawa publicznego czynność prawna kształtująca stosunki cywilnoprawne jest nieważna (art. 58 § 1 kc). Zarazem Sąd Najwyższy wyjaśnił, że cały system prawa tworzy jedność i dlatego nie może być tak, aby zakazane normami prawa publicznego działania były przedmiotem ważnych zobowiązań podjętych w umowach cywilnoprawnych. Sprzeczność

z ustawą zachodzi nie tylko wtedy, gdy treść tej czynności sprzeciwia się ustawie, ale również wtedy, gdy jej cel jest z nią sprzeczny. Trafnie również wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 października 2005 roku, sygn. akt II CK 174/05, że ***czynność prawna podjęta w celu przestępczym jest nieważna*** (art. 58 § 1 kc).

W niniejszej sprawie bezsporne było, że w dniu 27 grudnia 2021 roku powódka K. J. padła ofiarą przestępstwa zakwalifikowanego z art. 286 § 1 k.k. Oszuści wykorzystując tzw. „spoofing” - czyli podszywanie się pod kogoś w celu uzyskania jakichś informacji - wykorzystując łatwowierność i niewiedzę powódki wyłudzili od niej informacje dotyczące jej konta bankowego, a następnie uzyskali do niego dostęp i zawarli w jej imieniu umowę o limit w koncie osobistym. W ocenie Sądu umowy zawartej w takich okolicznościach nie sposób uznać za ważną (art. 58 § 1 kc), a przemawia za tym znajdujące oparcie w doktrynie prawa cywilnego stanowisko, zaaprobowane również przez sąd rozpoznający sprawę, że czynności cywilnoprawnych nie można wykorzystywać jako środka do osiągnięcia celów przestępczych. W konsekwencji stwierdzić należy, że umowa o limit w koncie osobistym o numerze (...) z dnia 27 grudnia 2021 roku już w chwili jej zawarcia obarczona była sankcją bezwzględnej nieważności z mocy samego prawa (ex lege).

Wobec tego, że środki pieniężne, które wpłynęły na konto powódki pochodziły z nieważnej umowy to w konsekwencji nie zostały przez powódkę zdeponowane i nie nabyła ona roszczenia o zwrot sumy pieniężnej, która była przedmiotem transakcji. Sprawcy oszustwa działali bowiem z góry powziętym zamiarem, by zawrzeć umowę limitu posługując się danymi powódki, a następnie wyprowadzić pochodzące z niej środki. Tym samym nie doszło do uszczuplenia środków pieniężnych wniesionych przez powódkę na konto bankowe, a jedynie do wykorzystania konta powódki jako konta „technicznego”, by przeprowadzić przestępcze działanie wyłudzenia środków pieniężnych od banku. W konsekwencji wszelkie rozliczenia pomiędzy powódką i pozwanym powinny odbyć się w oparciu o art. 405 i nast. kc, które przewidują obowiązek zwrotu korzyści uzyskanych kosztem innej osoby.

W świetle powyższych rozważań, wobec nieważności umowy o limit w koncie osobistym nr (...) z dnia 27 grudnia 2021 roku bezprzedmiotowe stały się rozważania odnośnie winy powódki w zakresie doprowadzenia do nieautoryzowanych transakcji płatniczych, gdyż z uwagi na nieważność umowy środki, jakie wpłynęły na konto, nie podlegały ochronie na podstawie art. 46 ust. 1 ustawy o usługach płatniczych.

Mając powyższe na uwadze Sąd, na podstawie wymienionych wyżej przepisów prawa materialnego, ustalił, że nie istnieje pomiędzy K. J. a (...) w W. stosunek prawny wynikający z umowy o limit w koncie osobistym o numerze (...) z dnia 27 grudnia 2021 roku, z którego wynika zobowiązanie powódki do zapłaty na rzecz pozwanego całkowitej kwoty limitu wraz z odsetkami.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 kpc. Powódka wygrała niniejszy proces w całości i dlatego pozwany powinien zwrócić jej poniesione koszty procesu, na które złożyły się opłata sądowa od pozwu w kwocie 1.000,00 zł i koszty zastępstwa procesowego w kwocie (...) 600,00 zł. Wysokość stawki występującego w sprawie radcy prawnego określono na podstawie § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych. W ocenie Sądu w niniejszej sprawie nie było podstaw do zasądzenia na rzecz powódki kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności norm przepisanych.